

De wandeling van Banning in 1874

Soesterberg moet een toplocatie worden om te wonen en te werken. Voor nieuwe inwoners en ondernemers, maar zeker en op de eerste plaats voor alle huidige Soesterbergers. Met deze woorden schetste wethouder Teun Middelkoop vorige week de toekomst van Soesterberg. Een toekomst die er heel wat beter uitziet dan halverwege de negentiende eeuw.

Toen, in 1874, beschreef Henricus Adrianus Banning (1818-1909) een wandeling die hij door de provincie maakte. Vanzelfsprekend sloeg hij Soesterberg niet over. Banning was oorspronkelijk hoenderfokker in Soesterberg. Hij kon hiermee echter niet de kost verdienen en besloot te gaan schrijven. Zijn eerste grote werk, 'De Heks van de Amersfoortse (lees: Leusder) heide', trok de aandacht van onder anderen de eerste pastoor in Soesterberg, Ludovicus Rademaker. Hij ontdekte de schrijverstalenten van Banning. De pastoor zorgde ervoor dat Banning een journalistiek baantje kreeg, waarin hij de basis legde voor het hoofdredacteurschap van de Katholieke Illustratie, waartoe hij in 1866 werd aangezocht door de drukker en uitgever Henri Bogaerts in 's-Hertogenbosch. In die functie maakte Banning een wandeling door de provincie. Van wat hij daarover schreef, is dit het eerste deel.

'Wij komen van lieverlede in een ontwaakte natuur. Te midden der bosschen en bebouwde gronden ontmoeten wij lusthuizen van jongere dagtekening, en hofsteden die getuigen dat de landbouw daar veroveringen heeft gemaakt, tot eindelijk de spits van een kerktoeren die zich boven het geboom-

te verheft, tot een onmiskenbaar bewijs verstrekt dat wij een meer volkrijke buurt naderen.

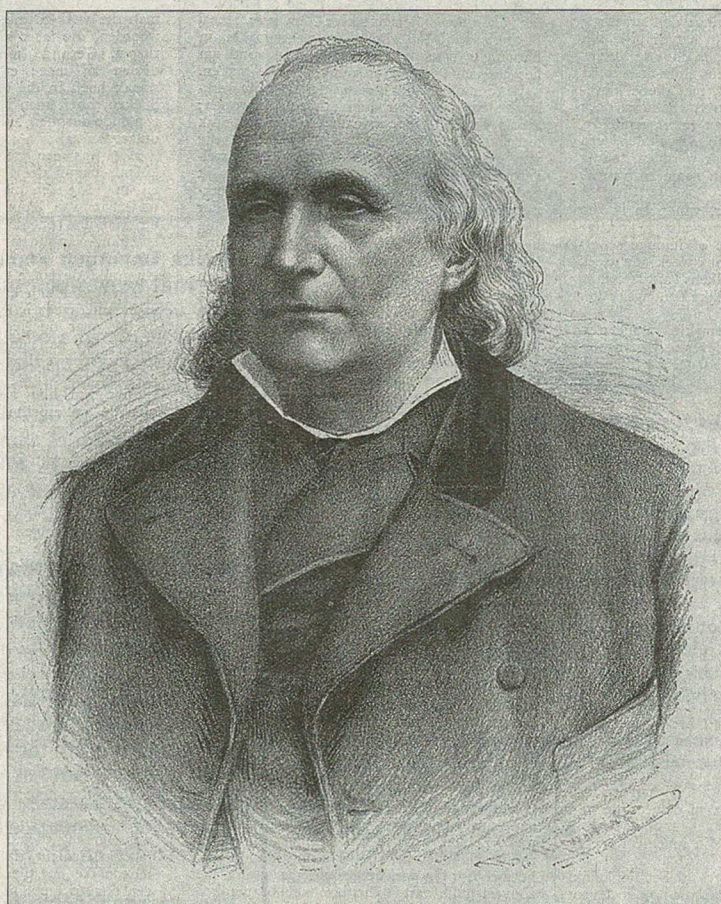
Dat is Soesterberg, het katholieke kerkdorp waarvan een half eeuw geleden nog niets te zien was. Schilderachtig ligt die kerk te midden van welig groen en in de nabijheid ziet men een aantal groote en kleine woningen, meereendeels van winkeliers en handwerkslieden, en men hoort er gehamer van den smid die nog wel eens de profetie van Leliënthal tot waarheid zou kunnen maken, waarin gezegd wordt dat eens het paard van den keizer van Rusland beslagen zal worden door een smid op de Amersfoorter berg.

Behoeftig

Ik wil eens verhalen hoe dit kerkdorp ontstaan is en aan wien het, naast God, zijne opkomst te danken heeft. 'De berg' behoorde voor 1837 kerkelijk tot de gemeente Soest, zoo als ook nu nog met het gehucht Soesterberg, in burgerlijk opzicht, het geval is. Het getal Katholieken, uren ver in den omtrek verspreid, bedroeg ongeveer 500, waarvan de meesten behoefte waren en bijna allen slechts een karig stuk brood verdienen. In dien tijd was er nog geen straatweg naar Soest aangelegd; er liep slechts een pad tusschen de heuvels door, dat dikwijls vol water stond en des winters, wanneer er sneeuw lag, geheel niet begaanbaar was.

Het gevolg hiervan was dat velen alsdan geheel van de godsdienst-

● *Het herenhuis dat de vrijgevege moeder van jonkheer Bosch van Drakenstein afstond om als hulpkerk voor Soesterberg in te richten.*

● *Henricus Adrianus Banning (1818-1909).*

oefeningen verstoken bleven. Men vond er zelfs menschen die gedurende onderscheidene jaren het H. Misoffer niet hadden kunnen bijwonen. 't Gebeurde ook wel dat de pastoor van Soest zich met levensgevaar over Amersfoort naar 'den Berg' moest begeven wanneer hij in den nacht bij een zieke werd geroepen; en had dit des zondags in den morgen plaats, dan waren de geloovigen, van heinde en ver bijeengekomen, genooddaakt zoolang te wachten tot de priester na zijne terugkomst het H. Misoffer kon opdragen.

Deerniswaardig

Het deerniswaardig lot der Katholieken van 'den Berg' spoorde den toenmaligen aartspriester van Utrecht, de Hoogwaardigen heer G.A. Vermeulen, aan om alle pogingen in het werk te stellen ten einde in dit eenzame oord eene katholieke gemeente te stichten, wat hem dan ook eindelijk mocht gelukken. De grond voor de kerk werd geschonken door jonkheer Karel Theodoor Jan Bosch van Drakenstein, en zijne vrijgevege moeder stond een oud herenhuis tot hulpkerk af en voegde daarbij eene som gelds tot voorlopige inrichting.

Wie zou echter de moeilijke, schier onuitvoerbare taak op zich nemen van te midden eener gemeente, die bijna geheel uit armen bestond, eene kerk te bouwen en in zijn levensonderhoud

te voorzien zonder dat daarvoor eenige fondsen bestonden? 't Was een priester, blakende van godsdienstijver, die daarvoor werd uitgekozen; hij werd geroepen, hij kwam (in 1837) en hij heeft zijn gansche leven ten offer gebracht voor het heil van Soesterberg, dat door zijn vurigen ijver in geestelijk en stoffelijk opzicht tot welvaart is gestegen. Zijn naam is Ludovicus Rademaker (1795-1872), zijn nagedachtenis zal in eere gehouden worden door vele geslachten heen, want hij was een man naar Gods hart.'

'Van Heidehut tot Residence' is een gewaardeerde, tweewekelijks verschijnende rubriek. De schrijver, Jan van Steendelaar, beschikt zelf over een omvangrijk archief waaruit hij gegevens kan putten. Daarnaast bezoekt hij archieven in Soest maar ook daarbuiten. Verder leveren gesprekken en bijdragen van lezers interessante verhalen op. Elke keer probeert de schrijver waar mogelijk een link te leggen naar de actualiteit. Hiervoor zijn tips, geschreven artikelen, boeken, tijdschriften, ansichten en foto- of ander illustratiemateriaal uiterst welkom. Uiteraard worden desgewenst de spullen na reproductie onbeschadigd aan de eigenaar geretourneerd. Contact met de schrijver is mogelijk via telefoon 06-22450173 of e-mail: janvansteendelaar@eempers.nl

